

A בס"ד

Intro

Today we will Be"H learn פ"ט of מציעא בבא. Some of the topics we will learn about include:

דיש

A worker may only partake if the crop is similar to grain ready for threshing, such as:

דבר שגידולי קרקע

Food grown from the ground, as opposed to dairy products;

דבר שבשעת גמור מלאכה

It is during its final stage, as opposed to one who weeds garlic and onions; and

דבר שלא נגמרה מלאכתו למעשר ולחלה

The produce is not yet processed enough to be obligated in מעשר or חלה, as opposed to one who works with dried fruit or one who kneads, shapes, or bakes dough.

A

דיש

דבר שגידולי קרקע
דבר שבשעת גמור מלאכה
דבר שלא נגמרה מלאכתו
למעשר ולחלה

B ענבים ודבר אחר

The Gemara discusses enhancing the produce in order to eat more, including:

לספות במלה, dipping into salt, and להבהב באור, roasting

קבעא למעשר

The Gemara discusses several ways by which the produce becomes obligated in מעשר, including:

מקח, a sale,

לספות, dipping it in salt, and

גורן, gathering at least two items together.

B

ענבים ודבר אחר

קבעא למעשר

1 So let's review...

The Gemara earlier discussed the Halachah of
 כי תבא בכרם רעך
 ואכלת ענבים כנפשוך שבעך ואל כליך לא תתן
 כי תבא בקמת רעך
 וקטפת מלילת בידך וחרמש לא תניף על קמת רעך
 Both of these Pesukim grant the worker permission to eat
 from the owner's crop that he is working with.

And the Issur of
 לא תחסום שור בדישו
 Not to muzzle an animal working with food, specifically
 while threshing.
 We also have a
 היקש
 חוסם לנחם
 ונחם לחוסם
 Compared the Halachos of the muzzler, i.e. the people,
 with the Halachos of the muzzled, i.e. the animals.

1

The Gemara discussed...

לא תחסום
 שור בדישו
 Not to muzzle
 an animal
 working with food,
 specifically
 while threshing

כי תבא בכרם רעך
 ואכלת ענבים
 כנפשוך שבעך
 ואל כליך לא תתן

כי תבא בקמת רעך
 וקטפת מלילת בידך
 וחרמש לא תניף
 על קמת רעך

These Pesukim grant
 the worker permission
 to eat from the owner's crop
 that he is working with

היקש
 חוסם לנחם
 ונחם לחוסם
 Compared the Halachos
 of the muzzler (the people),
 with the Halachos
 of the muzzled (the animals)

2 However, there are limitations as to what, and when, the
 worker may eat;
 And the Gemara now cites several ברייתות that expound
 the term
 דיש
 And establish which other activities are similar to
 threshing and included in this Halachah:

1.
 מה דיש מיוחד
 דבר שגידולי קרקע
 ופועל אוכל בו
 Workers may only eat from food grown from the ground,
 such as grain or fruit.
 יצא החולב והמחבץ והמגבן
 שאין גידולי קרקע
 ואין פועל אוכל בו
 However, a worker may not eat from food that does not
 grow from the ground, such as dairy, while milking and
 making cheese.

2

However, there are limitations
 as to what and when the worker may eat;

1

יצא החולב
 והמחבץ והמגבן
 שאין גידולי קרקע
 ואין פועל אוכל בו

Not from food
 that does not grow
 from the ground
 Such as dairy, while milking
 and making cheese

מה דיש מיוחד
 דבר שגידולי קרקע
 ופועל אוכל בו

Only from food
 grown
 from the ground
 Such as grain
 or fruit

- 3 Although, the Pasuk already says
 כי תבא בכרם רעך
 Referring to a vineyard, which grows from the ground?
 However, since we expound the term
 קמה
 לרבות כל בעלי קומה
 To include other food items;
 We might think that it includes even food that does not
 grow from the ground.
 Therefore, we derive from the comparison to דיש that this
 is limited to produce which grows from the ground.

3

?

Although, the Pasuk already says
כי תבא בכרם רעך
Referring to a vineyard,
which grows from the ground?

↓

Since we expound the term
קמה - לרבות כל בעלי קומה
to include other food items
We might think that it includes
even food that does not grow from the ground

Therefore,
we derive from the comparison to דיש
that this is limited to produce
which grows from the ground

4

2.

מה דיש מיוחד
דבר שבשעת גמר מלאכה
פועל אוכל בו

A worker may eat only while working with produce in its final stages, such as harvesting;

יצא המנכש בשומים ובבצלים
הואיל ואין גמר מלאכה
אין פועל אוכל בהם

However, a worker may not eat while weeding garlic and onions, because, it is not yet in its final stages.

Although the Pasuk says

ואל כליך לא תתן
בשעה שאתה נותן לכליו של בעל הבית
אתה אוכל

ובשעה שאי אתה נותן לכליו של בעל הבית
אי אתה אוכל

The worker can only partake while he is harvesting for his employer, not while weeding?

The Gemara explains

אע"ג דקא משליף קטיני מביני אלימי

This Pasuk would not exclude one who picks some small, edible bulbs to allow room for the growth of the larger ones. We therefore expound from דיש that he may not partake until the harvest, when the work is completed.

4

2

יצא המנכש
בשומים ובבצלים
הואיל ואין גמר מלאכה
אין פועל אוכל בהם

*Not while
weeding garlic and onions
because, it is not yet
in its final stages*

מה דיש מיוחד
דבר שבשעת
גמר מלאכה
פועל אוכל בו

*Only while working
with produce
in its final stages
Such as harvesting*

?

Although the Pasuk says

ואל כליך לא תתן
בשעה שאתה נותן לכליו של בעל הבית
אתה אוכל
ובשעה שאי אתה נותן לכליו של בעל הבית
אי אתה אוכל

*The worker can only partake
while he is harvesting for his employer,
not while weeding?*

The Gemara explains

אע"ג דקא משליף קטיני מביני אלימי

*This Pasuk would not exclude
one who picks some small, edible bulbs
to allow room for the growth of the larger ones*

*We therefore expound from דיש
that he may not partake until the harvest,
when the work is completed*

5

3.

מה דיש מיוחד
דבר שלא נגמרה מלאכתו למעשר ולחלה
פועל אוכל בו

Only one who works with a product that is not yet processed enough to be obligated in מעשר or חלה may partake.

Now, it depends on the product:

Regarding fruit;

יצא הבודל בתמרים ובגרוגרות
הואיל ונגמרה מלאכתו למעשר
אין פועל אוכל בו

One who works with dates or dried figs may not partake, since they are fully processed regarding מעשר. And since there is no further processing required, they are considered מלאכתו.

Regarding grain;

יצא הלש והמקטף והאופה
שנגמרה מלאכתו לחלה
אין פועל אוכל בו

Only, one who works with dough, such as one who kneads, shapes, or bakes, may not partake, since it is then fully processed regarding חלה, and considered מלאכתו.

However, until it becomes בחלה חייב, even though it's already במעשר חייב, he may partake, because grain is not considered מלאכתו at that point.

=====

5

3

Regarding fruit:

יצא הבודל

בתמרים ובגרוגרות

הואיל ונגמרה

מלאכתו למעשר

אין פועל אוכל בו

Work with dates or dried figs
may not partake

Since no further
processing required

Regarding grain:

יצא הלש

והמקטף והאופה

שנגמרה

מלאכתו לחלה

אין פועל אוכל בו

Work with dough,
knead, shape, or bake,
may not partake

Since it is fully processed
regarding חלה,
and considered מלאכתו

מה דיש מיוחד
דבר שלא נגמרה

מלאכתו

למעשר ולחלה

פועל אוכל בו

Only one who works
with a product
not processed enough
to be obligated in
מעשר or חלה

6 The Gemara proceeds with another detail in this Halachah in which there is an apparent contradiction: The Gemara on פ"ט כ"ז cites a Braisa which rules ענבים ולא ענבים ודבר אחר The worker may not dip the produce into other foods, and even into salt, since he will thereby consume much more. On the other hand, another ברייתא rules רשאין פועלין לטבל פיתם בציר כדי שיאכלו ענבים הרבה Workers may dip their bread in brine in order to work up an appetite to eat more grapes?

And the Gemara explains:

ענבים

ולא ענבים ודבר אחר

Is forbidden, because it is

לאכשורי פירא

He prepares and changes the produce.

However,

רשאין פועלין לטבל פיתם בציר

Is permitted, because it is

לאכשורי גברא

He prepares the person to eat more, and that is not included in this prohibition.

6

ברייתא:

רשאין פועלין לטבל פיתם בציר כדי שיאכלו ענבים הרבה

Workers may dip their bread in brine in order to work up an appetite to eat more grapes

לאכשורי גברא

He prepares the person to eat more, and that is not included in this prohibition

?

ברייתא:

ענבים ולא ענבים ודבר אחר

Workers may not dip the produce into other foods, and even into salt Since he will thereby consume much more

לאכשורי פירא

He prepares and changes the produce

7 However, the Gemara inquires מה שיהבהב באור ויאכל May he roast the produce to be able to consume more? מי הוי כענבים ודבר אחר Perhaps this case is comparable to dipping the grapes in salt, because לאכשורי פירא He is enhancing the product itself; or או לא הוי כענבים ודבר אחר Perhaps this case is permitted, because he isn't adding any other ingredient?

The Gemara adds

לא יבהבו באור

משום בטול מלאכה

It is certainly forbidden to take time away from his work to roast. Our question applies only

היכא דאיכא אשתו ובניו

If his family members can roast it for him;

This question is not explicitly resolved in the Gemara.

=====

7

The Gemara inquires

מה שיהבהב באור ויאכל?

May he roast the produce to be able to consume more?

לא הוי כענבים ודבר אחר

Because he isn't adding any other ingredient

...א

מי הוי כענבים ודבר אחר

because he's enhancing the product itself

The Gemara adds

לא יבהבו באור משום בטול מלאכה

It is certainly forbidden to take time away from his work to roast

Our question applies only

היכא דאיכא אשתו ובניו

If his family members can roast it for him

This question is not explicitly resolved in the Gemara

8 Before we proceed we must clarify the distinction which the Gemara soon explains as follows:
Whether the worker may eat from the owner's produce involves two potential issues:

1. **ממונא**
A monetary issue;
He's taking something that belongs to another person.
Regarding this issue, the Pasuk states;
ואכלת ענבים כנפשך שבעך
The Torah grant him this entitlement.
However, as explained earlier, it's limited to certain produce at certain times.
2. **איסורא**
A possible prohibition;
In certain situations it might be חייב במעשר.

8 We must clarify the distinction...

Whether the worker may eat from the owner's produce involves two potential issues:

<p>2</p> <p>איסורא</p> <p>A possible prohibition</p> <p><i>In certain situations it might be חייב במעשר</i></p>	<p>1</p> <p>ממונא</p> <p>A monetary issue</p> <p><i>He's taking something that belongs to another person</i></p>
--	---

9 Now, the Gemara proceeds to cite two ברייתות which first reiterate that which we've learned earlier;

פועלין שהיו
עוודרים בתאנים וגוודרים בתמרים
ובוצרים בענבין ומוסקין בזיתים
הרי אלו אוכלים ופטורים
שהתורה זיכתה להם
Workers that are harvesting figs, dates, grapes or olives,
may partake of the crop, because this is

בשעת גמר מלאכה
However,
השוכר את הפועל
לעדר ולקשקש תחת הזיתים
הרי זה לא יאכל

Workers hired to hoe or cover roots under an olive tree,
may not partake of the crop, because this is
שלא בשעת גמר מלאכה
Not during the harvest;

However,
קצץ
If he stipulated with the owner that he may eat even not
during the harvest;

אחת אחת יאכל
שתיים שתיים לא יאכל
He may only pick and eat one fruit at a time, because as
Rashi explains;
הוה ליה כעין מקח
It is as if he purchased the produce, and so it becomes
נגמרה מלאכתו למעשר מדרבנן

However, only for two or more, because the Pasuk says
כי קבצם כעמיר גורנה
From which we learn;
אין גורן בלא קיבוץ
ואין קיבוץ פחות משתיים
Produce can only be obligated in מעשר once it is a גורן. The
Pasuk says that a גורן requires gathering, which implies a
minimum of two items.

The ברייתא concludes
וסופת במלח ויאכל
He may eat the produce dipped in salt.
Apparently, salt is not considered
ענבים ודבר אחר

However, the other ברייתא rules
ולא יספות במלח ויאכל
He may not eat the produce dipped in salt.
Apparently, salt IS considered
ענבים ודבר אחר

9 Two ברייתות which reiterate that which we've learned earlier;

ברייתא:
השוכר את הפועל
לעדר
ולקשקש
תחת
הזיתים
הרי זה
לא יאכל

Because this is
שלא בשעת גמר מלאכה

ברייתא:
פועלין שהיו
עוודרים בתאנים
וגוודרים בתמרים
ובוצרים בענבין
ומוסקין בזיתים
הרי אלו אוכלים ופטורים
שהתורה זיכתה להם

Because this is
בשעת גמר מלאכה

קצץ

If he stipulated that he may eat even not during the harvest

אחת אחת יאכל - שתיים שתיים לא יאכל

Rashi explains;

הוה ליה כעין מקח

It is as if he purchased the produce, and so it becomes
נגמרה מלאכתו למעשר מדרבנן

However, only for two or more, because the Pasuk says

כי קבצם כעמיר גורנה

From which we learn;

אין גורן בלא קיבוץ - ואין קיבוץ פחות משתיים

וסופת במלח ויאכל

Apparently,
salt is not considered
ענבים ודבר אחר

ולא יספות במלח ויאכל

Apparently,
salt IS considered
ענבים ודבר אחר

10 answers, according to Rashi, that salt is NOT considered

ענבים ודבר אחר

Therefore, regarding the issue of ממונא, he may dip it in salt.

However, similar to מוקה, dipping in salt makes it נגמרה מלאכתו למעשר מדרבנן

Therefore, the Braisa which says

וסופת במלח ויאכל

Permits salt, because it's referring to קצץ where he may, anyway, only eat one at a time because of the מוקה, and

חדא לא קבעא ספיתא

תרתיה קבעא ספיתא

Dipping the produce in salt also only makes it נגמרה if he takes two at a time.

However, the Braisa which says

ולא יספות במלח ויאכל

Forbids salt, because it's referring to לא קצץ, where he's eating based on his entitlement מן התורה and he may eat more than one. Therefore, if he will dip it in salt, it will become חייב במעשר.

10

ראשונים answers...

Salt is NOT considered

ענבים ודבר אחר

ראשונים:

He may dip it in salt

ראשונים:

Dipping in salt makes it נגמרה מלאכתו למעשר מדרבנן

וסופת במלח ויאכל

Because

it's referring to קצץ where he may, anyway, only eat one at a time because of the מוקה, and חדא לא קבעא ספיתא תרתיה קבעא ספיתא

ולא יספות במלח ויאכל

Because

לא קצץ, where he's eating based on his entitlement מן התורה and he may eat more than one

Therefore, if he will dip it in salt, it will become חייב במעשר.

11 רבא summarizes as follows:

קצץ

If he stipulated,
בין ספת ובין לא ספת
אחת אחת אוכל
שתים שתים לא יאכל

Regardless of whether he dipped, he may eat only one at a time, because it's considered a sale, and the two items would be a גורן and מלאכתו למעשר מדרבנן

If,

לא קצץ ולא ספת
אוכל שתים שתים

If he did not stipulate, and did not dip, he may eat two at a time, since they are not מלאכתו למעשר מדרבנן

However,

לא קצץ וספת
אחת אחת אוכל
שתים שתים לא יאכל

If he did not stipulate, but he did dip, they become נגמרה גמרה מלאכתו למעשר מדרבנן, and he may only eat one at a time, so as not to form a גורן.

Tosfos points out that according to this interpretation we have resolved our query regarding הבהוב באור, because לא יספות במלח משום מעשר

The Gemara concludes that it is only forbidden to salt the produce to avoid eating non-tithed produce, הא לאו הכי שרי

Otherwise, it would be permitted, and is not considered ענבים ודבר אחר

Therefore,

כ"ש דשרי להבהב

Certainly, it is permitted to roast the produce.

11

רבא summarizes as follows:

קצץ

**בין ספת ובין לא ספת
אחת אחת אוכל**

שתים שתים לא יאכל

*Regardless of whether he dipped,
he may eat only one at a time*

*Because it's considered a sale,
and the two items would be a גורן
ואורף מלאכתו למעשר מדרבנן*

**לא קצץ ולא ספת
אוכל שתים שתים**

*If he did not stipulate, and did not dip,
he may eat two at a time*

*Since they are NOT
גמרה גמרה מלאכתו למעשר מדרבנן*

**לא קצץ וספת
אחת אחת אוכל
שתים שתים לא יאכל**

*If he did not stipulate, but he did dip,
they become מלאכתו למעשר מדרבנן,
and he may only eat one at a time,
so as not to form a גורן*